

Lausunto – Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkko

Yhteenveto, suositukset ja nostot

Lausunto – yhteenveto ja nostot

- Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta näkee, että palveluverkkotyön pohjaesitys on pääosin kattava ja yhtyy ennakkovaikutusten arvioinnissa esitettyihin huomioihin vaihtoehtojen vaikutuksista ihmisiin, elinvoimaan, talouteen, henkilöstöön ja seutuihin. Lautakunta painottaa, että palveluverkkoesityksessä tulee tehdä lapsivaikutusten arviointi.
- Lautakunnan näkemyksen mukaan toimivat lähipalvelut ovat perusta koko alueen hyvinvoinnille. Lautakunta painottaa, että perusterveydenhuoltoon panostamisen tulisi olla keskiössä ja palveluverkkoesityksen rinnalla tulisi tarkastella muita mahdollisia toimenpiteitä perusterveydenhuollon tilanteen parantamiseksi.
- Lautakunta pitää soteasemapalveluverkon osalta vaihtoehtoa 1 parempana kuin vaihtoehtoa 2. Jatkoevästyksenä soteasemapalveluiden osalta lautakunta toivoo:
  - Soteasemien lopettamisesta aiheutuvat lisääntyneen liikkumisen kustannukset asukkaille ja muille tahoille tulee selvittää, ml. Kela-taksien kustannukset, jotka saattavat siirtyä hyvinvointialueen maksettavaksi
  - Kela-taksien toimivuus tulee varmistaa. Lisäksi olisi suositeltavaa tarkastella mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen, esim. yhteiskyydit
  - Liikkuvien palveluiden kustannukset (uudet välineet, henkilöstö, polttoaine jne.) tulee laskea ja verrata kivijalkojen lopettamisesta aiheutuviin kustannussäästöihin
  - Uusia palvelumalleja (liikkuvat palvelut) tulee pilotoida ennen varsinaista käyttöönottoa, jotta voidaan varmistaa niiden toimivuus. Palveluverkkoesityksessä tulee täsmentää, mitä eri palveluita tultaisiin tarjoamaan liikkuvana palveluna.

Lausunto – yhteenveto ja nostot

- Jatkoevästyksenä soteasemapalveluiden osalta lautakunta toivoo (jatkuu):
  - Kustannussäästöt liittyen ostopalveluiden vähentämiseen tulee selvittää – mihin perustuu oletus siitä, että ostopalveluita voidaan vähentää?
  - Tulee tarkastella talousvaikutuksia pidemmällä aikavälillä, siirtyisivätkö kustannukset erikoissairaanhoidon
  - Pohjaesityksessä mainittu toiminnallisesta kehittämisestä saatava hyöty tulee selvittää - tarkentaa mitä tarkoittaa ja mihin säästöpotentiaali perustuu
  - Tulee huomioida palveluverkkomuutoksista aiheutuvat vaikutukset henkilöstön veto- ja pitovoimaan
  - Huoltovarmuuteen tulee kiinnittää huomiota
  - Ihmisten yhdenvertaisuus ja palveluiden saavutettavuus tulee ottaa huomioon palveluverkkoesityksessä. Päätöksenteossa tulisi pyrkiä välttämään ratkaisuja, jotka syventävät eri ihmisryhmien ja alueiden välistä eriarvoisuutta ja asettavat ihmiset taloudellisesti eriarvoiseen asemaan.
  - Huomiota tulee kiinnittää myös ihmisryhmiin, joilla on kulkemisen esteitä (esim. autottomuus tai muut liikkumisen esteet).
  - Palveluverkkoesityksessä tulee esittää digipalveluiden osalta eri vaihtoehtoja – ml. digipalveluiden tarjoaminen ammattilaisen avustamana. Tulee huomioida, että digipalvelut eivät korvaa lähipalveluita.
  - Ammatinharjoittajamallia ei voi tarkastella kokonaan erillisenä palveluverkosta – mahdollinen käyttöönotto tulee huomioida palveluverkkoesityksessä.
- Lautakunta painottaa, että myös suurilla paikkakunnilla palvelutarpeeseen vastaaminen on osin haasteellista jo nykytilanteessa
- 4 Palveluverkon tiivistämisellä voi olla negatiivisia heijastevaikutuksia jäljelle jäävien palvelupisteiden toimintaan.

Lausunto – yhteenveto ja nostot

- Perhekeskuspalveluverkoston vaihtoehtojen osalta lautakunta kannattaa vaihtoehtoa 2. Perhekeskuksien verkon tulee olla mahdollisimman laaja, jotta palvelut ovat mahdollisimman saavutettavia. Lisäksi tarvitaan kevyempiä kohtaamispaikkoja. Lautakunta korostaa, että perhekeskustoiminnassa tulisi huomioida alueelliset erityispiirteet, kuten miten alueella painottuu lastensuojelun ilmoitukset ja tarpeet sekä ymmärtää mitä niiden taustalla on alueellisesti. Toiminnan suunnittelussa tulee huomioida tilojen esteettömyys, saavutettavuus ja toiminta-ajat. Lautakunta kannattaa, että perhekeskuksien yhteyteen integroitaisiin muita LNP palveluita.
- Lautakunta kannattaa neuvolatoiminnan jatkamista lähipalveluna.
- Lautakunta korostaa ennaltaehkäisyä ja varhaisen tuen tärkeyttä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa ja aktiivisesti kehitetään ennaltaehkäiseviä palveluita ja ajantasaisuutta.
- Opiskeluterveydenhuolto tärkeää säilyttää lähipalveluna. Palveluverkkoesityksessä tulee selvittää, kuinka lääkäriresurssi turvataan opiskeluterveydenhuollossa, mikäli soteasemia lopetetaan. Riskinä, että lääkäriyövoima ns. sektorityöhön joudutaan hankkimaan ostopalveluna.

Muut hyvinvointialueen kehittämiseen liittyvät huomiot:

- Johtamisen laatu ja työolosuhteet ovat veto- ja pitovoiman ytimessä palkan kanssa. Vaikka koulutettaisiin hoitajia ja sosiaalityöntekijöitä lisää, niin ei ole takeita, että he jäävät alalle, jos ei panosteta veto- ja pitovoimaan.

Liite 1 - Muut palveluverkkoihin liittyvät lautakunnan jäsenten kommentit

Lausunto – soteasemapalvelut

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> • Kivijalkapalveluiden kattavuus on nykyisellään hyvä. • Soteaseman saavutettavuus kohtuullisen matkan ja ajan päässä tuo ihmisille turvaa. • Kivijalkatoimintojen määrää ei pidä olennaisesti heikentää, sillä perusterveydenhoidon saavutettavuus ehkäisee erikoissairaanhoidon paisumista. • Ammatinharjoittaja-mallia tulee tarkastella yhtenä ratkaisuna lääkäripulaan.	<ul style="list-style-type: none"> • Tässä vaihtoehdossa on vielä kohtuulliset matkat sote-keskuksiin, mutta on jo kipurajalla, näitä palveluita tarvitaan jatkossa yhä enemmän. • Ennen kuin lopetetaan toimipisteitä tulee tarkastella itse palvelua, kulkemiseen kuluvia kustannuksia sekä ottaa huomioon digiverkon kattavuusongelmat. • Saavutettavuus ei saa olla este ajoissa hoitoon tai avun piiriin pääsulle. • Taksien saatavuuteen kiinnitettävä huomiota, kun nyt jo on vaikea saada Kela-taksia lääkärikäynnille. • Päivystysterveysasemat ovat liian harvalla maantieteellisellä etäisyydellä. • Iltavastaanottoja pitäisi lisätä ja huolehtia, että joukkoliikenne ja sen vaihtoyhteydet ovat sellaiset, että max. 45 minuuttia kuluu matkaan yhteen suuntaan. • Digitaalisten palvelujen vaikuttavuus tulee ensin tutkia ennen kuin aletaan lisäämään.	<ul style="list-style-type: none"> • Vaihtoehto 2 on liian harva sote-palveluverkko. Yhteen lääkärikäyntiin kuluu paljon aikaa.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		<ul style="list-style-type: none"> • Alueen houkuttavuus asuinpaikkana tulee kärsimään siitä, jos sote-palveluita ei ole lähipalveluna. Sote-asetat mahdollistavat nopean asiointin. • Kun uutta asuinpaikkaa suunnitellaan, niin tärkeitä kriteereitä ovat koulun, päiväkodin ja koulun lisäksi terveyspalvelut.	<ul style="list-style-type: none"> • Maaseutu tyhjenee ja palvelut keskittyvät Jyväskylään, jossa on jo työvoimapula. Haluavatko kaikki ihmiset asua Jyväskylässä? • Tässä vaihtoehdossa on paljon enemmän kuin 98% väestöstä pidemmän kuin 30 min matkan päässä sote-asetalta.

Lausunto – soteasemapalvelut

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
3. Talousvaikutukset	<ul style="list-style-type: none"> Onko niin, että olisi edullisempaa rakentaa uusia rakennuksia ja kulkea pitkäkin matka sote-asemalle mieluummin, kuin kunnostaa niitä olemassa olevia tiloja, joissa toiminta nyt on? Tulisi selvittää kustannukset. Kela-kyydit tulevat jatkossa hyvinvointialueiden maksettaviksi, kustannukset tulee näkyä palveluverkkoesityksessä. 		
4. Henkilöstö			<ul style="list-style-type: none"> Etäpalvelut muuttavat oleellisesti esim. sairaanhoitajan tehtäväkuvaa, kun fyysiset kohtaamiset vähenevät. Tällä voi olla vaikutuksia koko alan veto- ja pitovoimaan sekä alalle hakeutumiseen/hakeutujiin. Toimipisteiden vähentämisestä johtuen kivijalkapalvelut keskittyvät Jyväskylään, tämä saattaa vaikuttaa negatiivisesti henkilöstön pysymishalukkuuteen työnantajalla.
5. Ympäristö	<ul style="list-style-type: none"> Tulee tarkastella, olisiko vanhan korjaaminen ympäristöystävällisempää kuin uuden rakentaminen. 	<ul style="list-style-type: none"> Autoilu sote-pisteisiin lisääntyy joko omalla autolla tai taksikyyteinä. 	<ul style="list-style-type: none"> Autoilu sote-pisteisiin lisääntyy joko omalla autolla tai taksikyyteinä.
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		<ul style="list-style-type: none"> Kaupunkilaisten ja maaseudun väestön välille syntyy entistä suuremmat erot sote-palveluihin kuluissa kustannuksissa. Alueen vetovoima kärsii ja yksityisautoilu lisääntyy. 	<ul style="list-style-type: none"> Maaseutu autioituu ja elinvoimaiset kirkonkylät ja kylät autioituvat. Sote-palveluiden saatavuus on tärkeä kriteeri lapsiperheelle, jolla on muuttoaikeita. Tulee huomioida myös huoltovarmuus.
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut			

Lausunto – perhekeskuspalvelut

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskus- käsitteenä tarkoittaa eri hyvinvointialueilla hämmentävästi sisällöltään eri asiaa. Perhekeskusten verkko on suppea ja toimintojen tarjonta kapea tarpeeseen nähden. Julkinen liikenne on hyvin heikko eikä voida ajatella, että menee puoli päivää tai koko työpäivä perheneuvolakäyntiin tai NEPSY-tukeen eri paikkakunnalla julkisen liikenteen heikkouden vuoksi.	<ul style="list-style-type: none"> Olisi loogista, että neuvolatoiminnot olisivat perhekeskuksissa, silloin kun perhekeskuksen tilat sen sallivat. Sijainti tulisi huomioida siten, että autottomat pääsevät helposti perhekeskusten palveluihin. Perhekeskusten palvelut ovat vahvasti vaikuttavia ennaltaehkäisevyydeltään ja vähentävät lasten, nuorten ja perheiden pahoinvointia oikea-aikaisina. Ennaltaehkäisyn ja varhaisen tuen palveluita kannattaisi olla tarjolla aktiivisesti. Esim. lapsiperheiden kotipalvelun ja tilapäisen lastenhoitopalvelujen.	<ul style="list-style-type: none"> Volyymin pitäisi olla suurempi ja laajempi palveluvalikko perhekeskuspalveluissa vrt. Helsinki, jossa perhekeskuksessa on tarjolla ainakin perheneuvola, lastenneuvola, lastensuojelun avohuolto ja avoin päiväkotitoiminta. Perhekeskusten lukumäärää on syytä lisätä, jotta ne ovat mahdollisimman saavutettavia. Lisäksi tarvitaan kevyempiä kohtaamispaikkoja. Vaihtoehto 2 on parempi, sillä siinä perhekeskuksia on enemmän kuin toisessa vaihtoehdossa. Autottomien tilanne on onneton molemmissa malleissa ellei asu vieressä. Perhekeskuksiin pitäisi saada reilusti myös pitkäkestoista NEPSY- tukea sekä perheneuvolatoimintaa ja perheneuvontaa perhekeskuksista enemmän kuin vain tukipysäkin verran. Mitä matalampi kynnys sen parempi.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat			
3. Talousvaikutukset			
4. Henkilöstö			
5. Ympäristö			
6. Seutuvaikutukset - maaseutu			
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut			

Alueellinen osastotoiminta

Alueellinen osastotoiminta

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
1. Ihmiset			
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		<ul style="list-style-type: none"> Joutsan palvelulla on myös alueella työllistävä vaikutus.	<ul style="list-style-type: none"> Joutsan palvelulla on myös alueella työllistävä vaikutus.
3. Talousvaikutukset		<ul style="list-style-type: none"> Joutsassa rakennus ei ole kovin vanha ja siellä on toimivat tilat ja henkilökunta. Tästä ei tule säästöä. Taloudellista säästöä ei varmasti synny. Joutsan palvelulla on myös alueella työllistävä vaikutus.	<ul style="list-style-type: none"> Joutsassa rakennus ei ole kovin vanha ja siellä on toimivat tilat ja henkilökunta. Tästä ei tule säästöä. Taloudellista säästöä ei varmasti synny. Joutsan palvelulla on myös alueella työllistävä vaikutus.
4. Henkilöstö			
5. Ympäristö			
6. Seutuvaikutukset - maaseutu			
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut			

Ikääntyneiden ympäri vuorokautinen asuminen

Ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen

	NYKYTILANNE	VAIHTOEHTO 1	VAIHTOEHTO 2
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Nytkin jonotetaan omalle asuinpaikalle ympärivuorokautisiin palveluasumisen paikkoihin. Arvioitava, paljonko prosentuaalisesti tarvitaan laitoshoitopaikkoja ja ympärivuorokautisen palveluasumisen paikkoja. Ei kannata tehdä asuintaloja, jossa kaikki ovat yli 75-vuotiaita ja mukamas yhteisöllinen asuminen toteutuu. Yksinäisyys on kaikissa ikäryhmissä suuri ongelma ja yksi tekijä terveydentilan määrittelijänä. Monella paikkakunnalla on yhä enemmän ikääntyvää väestöä. Yksinäisyyden ehkäisyn tulisi olla kärkitavoite. 		<ul style="list-style-type: none"> Mikäli ympärivuorokautisen asuminen yksikkö ei ole omalla asuinpaikkakunnalla, voi tämä vaikuttaa negatiivisesti läheisten ja omaisten vierailumahdollisuuksiin. Yksinäisyys ja turvattomuus vaikuttavat mielialaan ja terveyteen. Usein omalla paikkakunnalla ikääntyvät voivat olla osa yhteisöä, eivätkä syrjäydy. Kotiseutu, tutut ikätoverit ja muut läheiset ovat lähellä ja vanhuksen luona vieraileminen mahdollistuu. Tämä vaarantuu, jos yksikkö ei sijaitse omalla paikkakunnalla. Jos paikkakunnalla on nykyisellään henkilökuntaa ja toimivat tilat, ei kannata lopettaa palvelua. Huonokuntoisten rakennuksien remontointimahdollisuuksia tulisi tarkastella, jos mahdollista.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat			
3. Talousvaikutukset			
4. Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> x Jyväskylässä on jo olemassa tälläkin alalla työvoimapula. 		<ul style="list-style-type: none"> Moni paikkakunnalla asuva työllistyy näissä palveluissa. On riski, että henkilöstö ei muuta, jos yksikkö poistuu ja työpiste siirtyisi toiselle paikkakunnalle. Henkilöstö tarvitsee selkeät ohjeet miten asiakasprosessit ja ohjaus etenevät. Toiminnassa tulee olla aidosti keskiössä asiakas.
5. Ympäristö			
6. Seutuvaikutukset - maaseutu			
7. Seutuvaikutukset - kaupunkiseudut			

Muut palvelut

Muut palvelut – Soteasemapalvelut - Mielensterveys – ja päihdepalvelut

	NYKYTILANNE	Tavoitetilä
1. Ihmiset		<ul style="list-style-type: none"> • Terapiatakuun toteuttaminen alle 30-vuotiaille olisi kannatettava tavoite. Matala kynnys keskusteluavun piiriin on tärkeä ja estää mielensterveysongelmien lisääntymisen ja pitkittymisen. Terapiatakuu kannattaa toteuttaa jatkossa, jotta voidaan saada ajoissa apua. Terapeutin hakemiseen tarvitaan myös apua, jotta ei jätetä masentunutta yksin taistelemaan avun saamiseksi. • Mielensterveyspalvelujen digitalisoiminen ei ole kestävä tie. Mielensterveysapua pitäisi saada nykyistä matalammalla kynnyksellä terveysasemilta ja perhekeskuksista.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Soteasemapalvelut - Laboratorio ja kuvantaminen

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> On hyvä, että sote-asemilla on laboratoriopalveluita, jolloin esim. kyliltä tulevan asia saadaan parhaassa tapauksessa hoidettua yhdellä kulkemisella.	<ul style="list-style-type: none"> Laboratoriokokeiden ottopisteitä tarvitaan nykyistä enemmän ja jokaiselle terveysasemalle. Autottomien kanssa pitää miettiä laboratoriokokeisiin pääsy aukottomaksi.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollon palvelut

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Sijaisvanhempien huomiot lapsen kasvusta ja kehityksestä pitäisi huomioida sijoituksen edetessä ja kartoittaa säännöllisin väliajoin. Kun lapsi kokee sijaisperheen turvallisena, niin muistot biologisen perheen arjesta palaavat. Lapsella ja nuorella ei ole valmiuksia käsitellä tunnemylläkkää. Tässä on suuri riski oireiluille ellei lapsi ja nuori saa psykiatrista/psykologista konsultaatiota ja apua eivätkä sijaisvanhemmat saa riittävää ammatillista tukea vaatimaan tehtäväänsä. Vaarana sijaisvanhempien väsyminen ja koko perheen ongelmavyöhyti ja pahimmillaan sijoituksen purkautuminen. Purkautuminen on lapselle uusi hylkäämis- ja traumakokemus. 	<ul style="list-style-type: none"> Lastensuojelussa sammutetaan pitkälti tulipaloja ja tehdään raskasta korjaavaa työtä. Mikäli toivotaan, että lastensuojelusjoiutusten ja huostaanottojen tarvetta saadaan vähenemään, niin ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen kannattaa panostaa myös tämän palveluverkkosuunnitelman ja sen toteuttamisen yhteydessä. Myös fyysiset asiointipisteet ovat tärkeitä ja etävastaanottoa tai pelkkää chatin ei voida ajatella korvaavan luottamusta vaativaa asiakassuhdetta, kuten esim. sosiaalityössä on. Lastensuojelun kulujen alentamista ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea lisäämällä olivat ainakin hyvinvointialueen järjestettävissä olevat toiminnot: Terapiatakuu alle 30-vuotiaille, Imatran malli neuvolan ja perhekeskuksen työntekijän yhteinen kotikäynti ja ennakoiava jo apu vauvan syntymää ennen ja jälkeen. Nepsy-diagnoosit ja oireiden lieventämiseen liittyvä tuki perheiden arkeen, eroperheiden lasten kanssa. Jälkihuollon palveluita tulisi tarjota alle 25-vuotiaille jälkihuollossa olleille nuorille, jotka apua kaipaavat ja siitä kokevat hyötyvänsä. Tämä voisi ehkäistä mielenterveysongelmia ja lisätä kiinnittymistä itsenäiseen hyvään elämään. Oman toiminnan lisääminen lastensuojelussa on tärkeää. Myös lastensuojeluyksiköitä, jossa on koulupalveluja paikan päälle nuorille, jotka eivät ole koulukuntoisia, olisi järkevää ja taloudellista. Avohuollon tukemismahdollisuuksia tulee lisätä perheiden toiveiden ja tarpeiden mukaisesti. Tukiperhetoimintaa pitää voida tarjota perheille, jotka siitä voivat hyötyä ja näin ennaltaehkäistä huoltajan vanhemmuuteen väsyminen ja uupuminen. Avohuollossa tulee voida tukea harrastuksissa myös enemmän kuin perustoimeentulotuessa, sillä traumatisoituneille lapsille oman kiinnostuksen mukainen harrastus voi olla iso askel luottamuksen syntymisessä ja elämässä eteenpäin. Etäpalveluita tarjottaessa tulee huomioida etteivät ne sovi kaikkiin tilanteisiin ja arvioitava missä vaiheessa asiakkuusprosessia ne ovat tarkoituksenmukaisia.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Opiskeluhoito

	NYKYTILANNE	Tavoitetilä
1. Ihmiset		<ul style="list-style-type: none"> • Opiskeluterveydenhuollon ja oppilashuollon tulisi sijaita oppilaitoksessa. Kouluterveydenhoitajan tehtäväkuvaa pitäisi laajentaa akuuttivastaanottoihin ja mielenterveyden tukemiseen. Painottuu nykyään liikaa terveystarkastuksiin. • Kouluterveydenhoidon ja oppilashuollon tulee sijaita joka kunnassa ja olla kouluissa ja oppilaitoksissa kivijalkatoimintoina.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		<ul style="list-style-type: none"> • Kouluterveydenhoitajan tehtäväkuvaa pitäisi laajentaa akuuttivastaanottoihin ja mielenterveyden tukemiseen. Painottuu nykyään liikaa terveystarkastuksiin.
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Päihdepalvelut ja perheneuvola

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Systemaattisesti tarjottavat eroryhmät lapsille ja nuorille tarpeen, voi olla laajasti mielenterveysongelmia ennaltaehkäisevä palvelu. Perheneuvolan volyymi on vähäinen ja jonottamista avun piiriin tulisi olla minimaalisesti. Lapsi ei voi odottaa apua pitkään. Nepsy-osaamisen lisääminen perheneuvoloihin ja niihin kanssa yhteisessä työssä oleville toimijoille esim. yhteisten koulutusten merkeissä, olisi kannattavaa jatkossa. Lasten huoltajien hoitamattomat mielenterveys ja päihdeongelmat ovat merkittävä juurisyy lastensuojelun tarpeen syntymiseen. Lapsi puheeksi on tärkeä lähtökohta. Lasten ja nuorten terapiatakuuta tarvitaan, jotta lapset ja nuoret voivat saada apua ajoissa. Myös sopivan terapeutin löytymisessä kohtuullisessa ajassa, tarvitaan apua. Toiminnalliset terapiamenetelmät ovat tärkeä lasten ja nuorten mielenterveyden ja terapiahoidon keinovalikoimassa. Nykyisiä palveluita ei tarjota etänä vaikka perusteet sille olisi ja toiminnot menevät etäpalveluiden suuntaan muutenkin. Sotepalveluiden, koulun ja 3. sektorin välistä yhteistyötä tulisi lisätä ja kehittää, jotta palveluverkon läpi ei pääsisi riskiryhmiä. Turvaton tai turvallinen vanhemmuus iso altistava tekijä lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmiin. Millaista tutkimustietoa meillä on olemassa mielenterveys- ja päihdepalveluiden tarjoamisesta etänä ja sen vaikutuksesta hoidon tehokkuuteen? Joskus ensimmäinen yhteydenotto ja kohtaaminen helpompi jopa etänä, mutta pidemmältä hoitosuhteelta varmasti tarvitaan myös kasvokkaista kohtaamista? Eriarvoistuminen kasvaa, jos vain etäpalveluja tai digipalveluja tarjotaan. Digitaalisuus on hyvä renki, mutta huono isäntä. Työntekijöiden saamiseen vaikuttaa ilmapiiri, johtaminen, perehdytys, palkkaus ja työolosuhteet Perheneuvolaan tarvitaan matalampi kynnys ja NEPSY-arvioinnit pitää voida saada ajoissa, vaikka perheellä/ lapsella ei olisi perheneuvolan asiakkuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Neuvola ja kouluterveydenhoito mukaan integraatioon. Lapsia ja nuoria ei voi huomioida ilman vanhempien tukemista ja apua. Kokonaisvaltaisuus kunniaan. Yhtenäiset ikärajat todella hieno asia. Yhteisiin toimitiloihin liittyvät riskit myös tärkeä huomioida. Kaikilla mielenterveyshaasteista kärsivistä ei ole päihdeongelmaa tai päinvastoin. Lisääkö näiden laittaminen liian tiiviisti yhteen kynnystä mennä, jos "leimautumisen" riski suurempi? Miten tähän vastataan?
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Mielenterveystyössä luottamus työntekijän ja potilaan välillä sekä jatkuvuus/kestävät hoitosuhteet äärimmäisen tärkeitä. Siksi huoli psykologien ja lääkäreiden rekrytointivaikeudet juuri tällä alalla äärimmäisen huolestuttavia. 	
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Nuorisokodit ja perhetukikoti sekä laitosten avotyö

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> • Palveluja on syytä kehittää asiakaskeskeisemmäksi ja asiakkailta kysyttävä, minkälaisen avun he ajattelevat auttavat parhaiten tilanteessaan. Ei vain yritettävä sovittaa asiakkaita tarjolla olevaan palveluvalikkoon. • Mikä on nuorisokotien täyttöaste ollut viime aikoina? 	<ul style="list-style-type: none"> • Kodinomaisuus pitkäaikaisyksiköissä on tärkeää. Mielenterveyspalvelujen saatavuus on kytkettävä saumattomasti lastenkotien ja nuorisokotien asiakkaille mahdolliseksi ilman viivettä. • Omahoitajatyöskentely tärkeää. Kiinnitettävä erityistä huomioita henkilöstön osaamiseen ja lasten sekä läheisten osallisuuden huomiointiin. Epäkohtiin kiinnitettävä viipymättä huomioimatta. • Oman toiminnan lisääminen lastensuojelussa on tärkeää. Myös lastensuojeluyksikkö, jossa on erityisopetuksen koulupalveluja ja mahdollisuus tarjota paikan päällä opetusta lapsille ja nuorille, jotka eivät ole koulukuntoisia, olisi järkevää ja taloudellista. • Hyvä asia lisätä oman palveluntuotannon lisäämistä. Ellei kehitä koko hyvinvointialueen palveluntuotannoissa lasten, nuorten, vanhempien ja perheiden ennaltaehkäisevää työtä, niin resurssit eivät riitä nykyään eikä varsinkaan tulevaisuudessa tuottamaan räjähdysnomaisesti kasvavaa laitoshoidon tarvetta. • Tavoite on hyvä että avotyötä saatavilla lähellä lapsen elinympäristöä ja biologisia vanhempia yms. verkostoa. Painopiste palveluissa tulee olla ehkäisevässä työssä. • Tavoite oman palvelutarjonnan vahvistamisesta ei takaa laatua tai kustannusten hillintää. Miten turvataan riittävä henkilöstö omiin yksiköihin ja taataan että tavoitteet sijoitukselle voivat toteutua ja henkilökunta täyttää pätevyysvaatimukset? • Nämä tavoitteet ovat isoja ja vaativat oikeasti tahtotilaa niiden toteutumiselle. Kuten tässä on jo mainittu, niin iso painopiste myös ennaltaehkäisevään työhön. Nyt paljon resursseja menee korjaavaan työhön. Myös vanhemmat tarvitsevat paljon korjaavaa työtä lasten ja nuorten laitoshoidon aikana, koska lastensuojelulain mukainen perheiden yhdistäminen on yksi tavoitetila.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Perheiden varhaisen tuen palvelut; palvelutarpeen arviointi, lapsiperheiden sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, tukiperhetoiminta

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tukiperhetoimintaa on liian vähän siitä hyötyville. Ammatillisten tukiperhetoimintaa pitää laajentaa, jotta vahvasti oireilevat nepsylapset ja mielenterveyspulmista kärsivät lapset voivat saada tukiperhetoimintaa ja yksinhuoltajat(käytännössä) hetken breikin ja välttyä uupumukselta lapsensa hoidossa. Nyt säästösyistä ammatillisia tukiperheitä ei tarvitseville hankita ja palvelua pihdataan. • Tukiperhetoimintaa tulee olla riittävästi tarjolla lapsen parhaaksi ja huoltajien uupumuksen ehkäisemiseksi. - Erityistä tukea tarvitseva lapsi voi tarvita ammatillisen tukiperheen, jotta ei saa hylkäämiskokemuksia ns. tavallisen perheen kokiessa, että heidän voimavaransa eivät riitä tukiperheenä olemiseen esim. vahvasti nepsy-oireileville lapsille. • Lapsiperheiden sosiaalityössä kasvokkain kohtaaminen on tärkeää asiakassuhteen luottamuksen varmistamiseksi. Kirjaamiseen kuluva aikaa kannattaa vähentää ja tarjota sanelukonemahdollisuutta sosiaalityöntekijöille. Olisi järkevää saada lisää aikaa asiakastyölle. • Lapsiperheiden sosiaalityössä kannattaa vahvistaa harrastusmahdollisuuksien monipuolisutta oireilevalle lapselle ja nuorelle onnistumiskokemusten saamiseksi elämässä 	<ul style="list-style-type: none"> • Linjaus lähipalveluista on tarpeellinen. • Tavoitteissa on hyviä asioita, kuten lähipalvelu, digipalvelut, varhainen tuki, palveluiden integraatio muihin palveluihin, perhekeskus, monialaisuus, asiakassuunnitelma, oikea-aikainen ohjaus erityispalveluihin. Jos integraatiot ja monialaisuus toteutuisi, niin perhe saisi tukea. Jos perhe saisi tukea ja arvion palvelutarpeesta yhdellä käynnillä, jossa olisi mukana perheen asioissa mukana olevat asiantuntijat, niin se säästäisi resursseja. Kannattaa hyödyntää Sarana-projektin kokemuksia. Tukiperhetoimintaa tarvitaan enemmän. Ammatillista tukiperhetoimintaa erityisesti vahvasti nepsy- ja mielenterveysongelmallisille lapsille. • Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi on käsitteenä iso asia, jonka merkitystä ja sisältöä täytyy pohtia, että saa sen toteutumaan. Lapset, nuoret ja perheet palveluita on tuotettava alueella lähellä perhettä, kun lupauksessa mainitaan. Tämä tosin vaatii suunnittelua, jotta saadaan aikaan myös palveluverkkotyön tavoitteita edes vähän toteutumaan. Täytyy muistaa myös hyvinvointialueen strategiset menestystekijät. • Nepsytiimin jokaisella jäsenellä tulee olla alan koulutus ja valmius työskennellä etänä sekä asiakaslähtöisesti. Palveluiden ei tule kuormittaa entisestään perheitä.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		<ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalityöntekijöiden saaminen perustuu palkkauksen lisäksi, johtamisen laatuun, perehdytyksen laatuun ja työolosuhteisiin. Avokonttorimalli on mennyttä päivää
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Perheiden varhaisen tuen palvelut; Perhetyö, lapsiperheen kotipalvelu, tukihenkilötoiminta

	NYKYTILANNE	Tavoitetilä
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Lapsiperheiden kotipalvelu, perhetyö ja tukihenkilötoiminta ovat merkittäviä tuen muotoja. Tuki ja apu voisi olla konkreettisempaa apua arjen jaksamiseen kuten kauan sitten oli. Pelkkä keskustelu ei auta jaksamista. Tuen tarpeen kartoittamisessa perhettä tulisi kuulla enemmän. Yksinhuoltajille tulisi antaa maksutonta lastenhoitoapua säännöllisesti ja ennakoitavasti, jotta eivät uupuisi vanhemmuudessaan. Harvalla on tukiverkkoja arkeen. Lapsiperheiden kotipalvelun apu ei ole riittävää ja liian rajattua suhteessa lastenhoitoapuun. 3h hoitoapu ei mahdollista omaa harrastusta tai edes elokuvissa käyntiä. Tulee huomioida, että palvelua ei voi laskea OmaNannyjen varaan, edelleen tulee asiakas kohdata ja hänen tarpeisiinsa vastaamisesta räätälöidysti. Palveluvalikko ei saa olla liian kategorinen ja suppea. Taloudelliset ongelmat pitäisi voida huomioida paremmin palvelujen räätälöinnissä, ja huomioida lapsiperheköyhyys 	<ul style="list-style-type: none"> Mihin perustuu tavoite lisätä etäperhetyöntekijän osuutta kun tavoitteena on kuitenkin mahdollistaa lähipalvelut niitä tarvitseville. Miten turvataan resurssi, pätevät ja ammattitaitoiset tukihenkilöt omana tuotantona?
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Perheoikeudelliset palvelut

	NYKYTILANNE	Tavoitetilä
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> Aikoja lastenvalvojille on oltava paremmin saatavilla ja ajanvarausjärjestelmässä on oltava useita eri ajankohtia avoinna pidemmällekin ajanjaksolle. Olisiko lastenvalvojien palvelut kuntien lähipalvelupisteissä tarpeen mukaan? Uskoakseni tällä hetkellä on laadukkaita valvottuja tapaamisia tuottavia palveluntarjoajia, jotka kannattaa säilyttää, koska valvotut tapaamiset vaativat erityistä osaamista. Fyysisten palveluiden tukena laadukkaat sähköiset palvelut. Luottamuksellisuus ja tuttuus saavutetaan mielestäni aluksia vain kasvokkain tapahtuvissa asioinneissa. Sen jälkeen sähköisiä palveluita.	<ul style="list-style-type: none"> Olisiko palvelut hyvä laajentaa myös Joutsaan? Maakunnallinen saatavuus luo tasa-arvoisuutta.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Äitiys- ja lastenneuvola

	NYKYTILANNE	Tavoitetila
1. Ihmiset		<ul style="list-style-type: none"> • Neuvolan tulee olla lähipalvelu, jonne on helppoa päästä. • Tulisi tarkastella ja pilotoida Imatran mallia, jossa kotiin jalkaudutaan kerran ennen lapsen syntymää ja maksutta 1-5 kertaa syntymän jälkeen. Tämä säästäisi ongelmien kasautumisen ja lastensuojelun tarpeen vähenemisessä. Kotikäynnit antavat kuvan perheen tilanteesta ja mahdollisen tuen tarpeesta. • Ennaltaehkäisyyn kannattaa ja pitää panostaa enemmän. Kun työntekijöitä on tarpeeksi ja päästään keskittymään ennaltaehkäisyyn, niin siitä hyötyvät kaikki. • Neuvolassa pitää olla aikaa keskusteluun ja tulkin käyttöön. Monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen tarvitaan enemmän keskusteluaikaa. • Neuvola on matalan kynnyksen paikka. Tätä kannattaa hyödyntää palveluita suunniteltaessa esim. eroryhmien ja vanhemmuuden tuen mainostamisessa ja ryhmien toteuttamisessa. • Kotikäyntien lisääminen on hyvä tavoite. Työntekijän työturvallisuus huomioitava. • Miten on laskettu kustannukset joita syntyy kotikäynneistä? Onko riittävästi työautoja henkilöstön käyttöön? • Äitiys- ja lastenneuvolan palvelut ovat tärkeä osa vanhempien tukemista ja lasten mielenterveyden tukemista ennaltaehkäisevää mielenterveys- ja lastensuojelutyötä. • Äitiys- ja lastenneuvolan odotustilan ei pidä olla sama kuin terveysasemalle tulevien sairaiden potilaiden odotustila. • Synnytysvalmennusryhmiä tarvitaan. Myös äitien ja odottavien äitien ryhmiä kannattaa perustaa vertaistuen mahdollistamiseksi. • Yksinhuoltajille kannattaa suunnata tukea ja vertaistoimintaa omana toimintana ja/ tai yhteistyössä järjestöjen kanssa. • Nepsy-apua ja kasvun pulma ryhmiä kannattaisi olla konkreettisena tukena arkeen sekä ryhmiä oikean tiedon ja vertaistuen mahdollistamiseksi.
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		

Muut palvelut – Vammaispalvelun sosiaalityö ja palveluohjaus

	NYKYTILANNE	Tavoitetilä
1. Ihmiset	<ul style="list-style-type: none"> • Vammaistyön toimintaa tehtävä läpinäkyväksi. Vastuunjako lastensuojelun ja vammaispalvelun välillä tulisi olla selvää, tarvitaan selkeä prosessi ja työnjako. • Vammaisten lasten huoltajille pitäisi tarjota enemmän tukea, jotta jaksavat eivätkä uuvu. Lapsenhoitoapua kotiin ja omaishoidon tukea ja vapaapäiviä. • Vammaisten lasten koulun loma-aikojen toimintaan pitää panostaa nykyistä enemmän. • Ei voi olla niin, että vammaisen lapsen huoltaja ei voi käydä normaalisti töissä. Tukea pitää olla räätälöidysti tarjolla.	
2. Elinvoiva hyvinvointialue/kunnat		
3. Talousvaikutukset		
4. Henkilöstö		
5. Ympäristö		
6. Seutuvaikutukset - maaseutu		
7. Seutuvaikutukset – kaupunkiseudut		